

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**AntiLutherus Judoci Clichtouei Neoportuensis. Doctoris
Theologi, Academiae Parrhisie[n]sis**

Clicthove, Josse

[Köln], 1525

VD16 C 4189

Religionis monasticæ dignitate[m], ab antiquitate eiusdem & diuturnitate
temporis quo uiguit, liquido patefieri. V

urn:nbn:de:hbz:466:1-36183

LIBER TERTIVS

ens uotum duntaxat tēporariū fieri posse, & nō ppetuū: quod mi-
nus est bonū, relinquit homini. quod uero digni⁹ est & perfecti⁹ a-
dimit eidem. Nō recte igitur is consultit hominis perfectioni: quā,
ne ad summum prouehatur apicē, impedit & detruat. ¶ Deniq;
uouentes deo monasticæ disciplinæ professionē, & postea eandē
iam inchoatā deferentes: persimiles habentur populo Israelitico, q-
egressus Aegypto & per desertum tendens in terram re promissi-
onis: suspirauit post ollas carniū Aegypti, post allia, cæpas & pepo-
nes Aegyptios, neglecto manna dulcissimo: cælitus sibi in cibū quo-
tidianum præparato. Quinimmo & ad id progressus est infanix ta-
dem populus: ut ducem sibi constituere uoluerit ac deligere, cuius
auspicis & ductu reuertere^t in Aegyptū. Atq; graui plaga popul⁹
ille est afflictatus et pcussus à domino: ob hanc mentis inconstan-
tiam, ingritudinēq; & reuersionē ad uomitū suum. Igitur & q-
subierint arctitudinē uitæ regularis, & postea defecerint ab ea per
uotorū uiolationē, reditūq; ad secularē uitā quam abdicauerant: nō
euadēt manū domini ultricē, sed graues temeratae fidei & promissa-
tionis dabunt pœnas. ¶ Porro qui hac de materia ampliorē & e-
xactiorē exposcit pertractationē: recurat ad octogesimum septi-
mum caput libri de sacramentalibus, uenerandi patris doctrinaq;
præstantissimi, Thomæ Walden. ubi contra Viclefum & suos as-
sectatores comprobatur egregius ille author, et multiplices sacrae scri-
pturæ testimonio, & eximiorū patrū Augustini, Ambrosii, Dama-
sceni, cæterorūq; autoritatibus: uota monastica debere esse per-
petua, neq; monachū posse à suo resiliere proposito nec regredi ad
seculum, quod hic inficiatur Lutherus.

¶ Religiois monasticæ dignitatē, ab antiquitate eiusdē,
& diuturnitate tēporis quo uiguit: liqdo patefieri. Cap. V.

Aeterū quoniā totum Lutheri studiū & conatus
in eo (quē impugnamus) libro suo, de uotis monasti-
cis inscripto, tēdit ad uituperationē, damnationē ac
improbationē uitæ monasticæ: operæ precii factu-
ri sumus (nisi nostra nos fallat sententia) si è diuerso
elaboremus eam claris extollere laudibus: prædicareq; insigniter,
et ingenti commendatione admodū dignā esse ostendere. Quod
primum tentabimus aggredi per manifestationem antiquitatis
ipsius,

XIII.

Exodi. 16
Numeri. 11

Numeri. 14

XIII.

Thomas
Walden

ipſius, & diurnitatis: qua ſubſiſtit in terris, atq; in uſu fuit. ¶ **E**nim uero legimus in **Geneſi**: dictū eſſe **Abraę** à domino. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui: & ueni in terram quam monſtrauero tibi. Per quā quidē **Abraę** uocationē ex ſolo natali in terrā alienā: myſticæ deſignat interna dei inſpiratione, qua multos uocauit & quotidie uocare non deſinit ad mundi abrenūciationē, terrenarū opū & deliciarū abdicationē: necnō ſe uenioris uitæ in monaſtica auſteritate profeſſionē. quē admodū appoſite & cōcinne locū illū in morale traducēs expoſitionē **Nicolaus Liran⁹**, diligētiffimus totius ſacræ ſcripturæ ad literā interpres: id ipſum congruenter annotat & argute. Neq; ab illius ſententiā diſſidet **Iſidorus**: in eiufdē literæ explanatiōe dicens. Nobis quoq; exeū dū eſt de terra noſtra: id eſt de facultatibus & opibus terrenis. & cognatione, id eſt cōuerſatione uitioꝝ, quæ nobis à natiuitate cohærentia: quaſi affinitate cōſanguinitatis ſunt cōiuncta. & de domo patris: id eſt de memoria mūdi. ut ei renūciātes, poſſimus cū populo dei dilatari: & in terrā promiſſiōis cęleſtis cū tēpus uenerit introduci. **Hęc Iſidor⁹**. Nulla autē cōmodiore uia & expeditiore dat exitus hoi & elōgatio ab opibus terrenis, à cōuerſatiōe uitioꝝ & à memoria mūdi: q̄ p̄ ſuſceptionē monaſterialis uitę. qua ſecret⁹ à mūdi ſtibus & abſtractus à turbine regū terrenarū: intētius atq; trāquill⁹ uacat homo deo. ¶ **R**urſum Moſaicæ legiſlatiōis tpe, **Nazaræi** ad certū et ſtatū tēpus dño cōſecrati: eoq; decurrēte ſeiugati à cōi hominū cōſortio, peculiareq; uitę genus diuina lege determinatū ſortiti: figura quædā erāt et rudis eſſigies cœnobiticę profeſſiōis, qua ſeparant hoies à ſeculi cōiōne & cōtagio. ¶ **H**elias itē propheta domini, uir piloſus & zona pellicea lūbos accinctus, deſerta pererrās & ſpeluncā habēs in domiciliū: religioſæ etiā inſtitutiōis imaginē præ ſe tulit aſperitate ueſtiū & ſolitudinis incolatu. **Nec min⁹ He**liſeuſ eius diſcipulus, cū filijs prophetaꝝ cœ tenēs habitaculū, ab hominū turba ſecretū: expreſſit uitæ regularis typū & eſſigie, q̄ in cōuētū multoꝝ deo dedicatoꝝ agit: à cætera multitudine populi, & diſcerniculo habitatiōis & certa uiuēdi ratiōe, ſeparatoꝝ. ¶ **P**reterea, ſcti illi ueteris inſtituti patres: de qbus beatus **Paulus** ad **Hebręos** ſcribēs, ait. **C**ircuierūt in melotis, in pellib⁹ caprinis, egētes, anguſtiati, aſſicti: q̄b⁹ dign⁹ nō erat mūd⁹. i ſolitudinib⁹ errātes: in

N 2 montibus

I.
Gene. 12.

Nicolaus
liranus.

Iſidorus.

II.
Numeri 6.

III.
3 Regū 17.

4 Regum 4.

III.
Hebręos 13.

LIBER TERTIVS.

- mōtib⁹ et spelūcis, et in cauernis terræ. nōne etiā uiuā quandā ex-
 presserūt imaginē uitę abstractioris & seuerioris, q̄ agit intra septa
 monasticę religiōis? Illa siquidē uestiū durities, sequestratio à tur-
 ba populari, habitatiōq; in desertis mōtib⁹ & spelūcis, q̄ in p̄sctis il-
 lis patrib⁹ cōmendat ab apostolo: magnā habet cognatiōē cū ritū
 uiuēdi in arctitudine claustrali. **P**erspiciuū est igit: in ueteri lege
 repræsentatā eē hanc uitę formā. ¶ In ipsi⁹ uero noui testamētī lo-
 rib⁹: protinus se offert diuinus p̄rco Ioannes Baptista, teneris ab
 annis habitator deserti, uestē pilis camelorū cōtextā indutus, & mi-
 ra uictus abstinetia uitā agēs. Qui à uulgari hoīm frequētia seun-
 ctus ac manēs in solitudine: forma fuit nō obscura monasticę pro-
 fessionis, in secessu à populo, asperitateq; uestiū & tenuitate uict⁹,
 agēda. ¶ **Q**uid & Christi referā discipulos, post suā ad apostolatū
 uocationē cū eo diuersatos, propemodū secundū disciplinę regula-
 ris ritū & legē: in abdicatiōe bonorū t̄paliū, sine eorū solitudine
 & cura, & missos ad p̄dicandū sine sacculo & pera & pecunia: quo
 expeditiores essent ad v̄bū dei annūciandū populo. Nōne in hac
 ipsoꝝ ante dñi nostri passiōē cōuersatiōe, quasi in tabula quadam
 egregie depicta: legit nō obscure cōmendabilis institutio religiōis
 monasticę? ¶ **S**ed & post acceptas spūs sancti primitias, largiter
 ipsis infusas: instituerūt primi illi patres ac principes ecclīe, aposto-
 li, singulare uiuēdi genus: ut uiuū q̄ddā exēplar, & primitiuā uitę
 monasticę formā. q̄d profiteri uolētes: uēdiderūt possessiōes suas,
 & attulerūt p̄ciū ad pedes ap̄lorū. Inde distribuebat singulis, pro
 ut cuiq; opus erat: nec quisq; aliqd suū esse dicebat: sed erat eis oīa
 cōmunia. **V**idemus igit, spūs sancti magisterio ac directiōe nō mō
 approbatā: sed & institutā hāc quę in cōenobijs obseruat, in cōita-
 te rerū uiuēdi regulā. ¶ **C**æterū ad solidiorē huius & proxime p̄e-
 cedētis rationis corroborationem, id magnopere cōducit: q̄d uene-
 rabilis pater **T**homas **W**alden, carmelitani ordinis decus illustre,
 in libro suo de sacramentalibus, potissimū capite octogesimotertio
 & octogesimoquarto, pertractat de religionis monasticę instituti-
 one. **Q**uoniam em̄ **V**iclefus impius et religionē oēm extinguere
 tentās (ut nūc eius assecla facit **L**utherus) inter cæteras cōtra pro-
 fessionē cōenobiticā cōtumelias, dixit ordines istos religionū mona-
 sterialiū eē aduētitiōs et ab hoīe puro factitiōs: adiciēs, amplius q̄
 trecentis

trecentis post Christū annis, religionē monachicā sumpſisse initiū. cōtra hic ueritatis assertor & propugnator acerrimus Thomas in dictis duobus capitibus præclare & luculenter oñdit, q̄ Christus oēm religionū monasticā p̄fectionē primus instituit in euāgelio: oēm q̄ regulārē disciplinā inuenit, atq̄ in seipso tenuit, suisq̄ discipulis eandē tenēdā imposuit. Siquidē obedientiā illis seruandā mōstrauit: cū cuiq̄ eorū dixit. **Sequere me.** Quod nō tantū de gressu corporis: sed & de mētis affectu & morū imitatiōe, intellexit. Paupertatē uero: cū iussit q̄ nihil in uia tollerēt. & ad perfectionē tendenti perhibuit uendēda esse oia & danda pauperibus: seq̄ in perfectionis uia sequendū. Continētiā uero & coelibatū edocuit à suis obseruandū: cū tertiū eunuchorū genus proposuit: sp̄taneē capessendū. Itaq̄ discipuli cū ipso dño nostro cōuersantes: ipsum ut patrē imitati sunt in his & alijs religionū institutis, orōnis assiduitate, uigilijs, prædicatiōe uerbi dei, & cæteris sp̄ualibus exercitijs. Quæ à Chro ut primo fonte exuberanter primū manarūt: & in quoscūq̄ posteri t̄pis religiosos placido decursu profluxerūt. ut de ei⁹ plenitudine omnes monasticā regulā patres postea acceperint: q̄sq̄ q̄d suæ institutiōi & disciplinæ uidebat̄ accōmodū. ¶ Insuper ediferit idē probatissimus author in loco supra dicto: q̄ in ipso euāgelio Chrus duos distinxit hoīm ordines. perfectorū: scilicet: quib⁹ consilia euāgelica proposuit custodienda: ad propinquiorē uitæ cælestis imitationē, & hic religiosorū est ordo. & imperfectorū: minusq̄ sp̄ualiū: quibus cōstituit hāc uiuēdi regulā. Si uis ad uitā ingredi: serua mandata. & is erat ordo turbę popularis atq̄ plebeię. Hanc autē distinctionē duplicis ordinis, in euāgelio inchoatā: apostoli q̄q̄ cōtinuarūt, post missionē sp̄s sancti in fideles. Nā ipsi cū sacratissima uirgine Maria et cæteris mulieribus religiosis, obseruarūt ordinē illū p̄fectorū: perseuerantes in orōe cōmunitatemq̄ uitæ seruātes cū ihs qui abdicatis suis bonis uoluerūt illoꝝ disciplinē se addicere. ita q̄ à cōuersatiōe beatissimæ dei matris et aploꝝ in cenaculo: traducta est deinceps schola religiōis p̄fectorū in monasterijs. Et hanc regulā aplicā (non quidē, quā ipsi primū instituerūt: sed quā à Christo institutā ipsi cōtinuarūt, et alijs implendā tradiderūt) obseruarūt ad unguē sancti illi fideles et pauperes, cōmorantes in Hierusalē: pro q̄rū sustentatiōe curauit beatus Paulus

N 3 collectas

Thomas
Vualden.

Ioan. 1

Matth. 9

Matth. 10

Matth. 19

Ibidem.

IX.

Matth. 19

Actuū. 1

Actuū. 4

LIBER TERTIVS.

Roma. 15 collectas fieri in ecclesiis, ubi uerbum dñi annunciauit. ut ex multis
1. Corin. 16 suar epularum locis constat: Eodem uero tempore, ordinem minus per-
2. Corin. 8 fectorum tenuerunt fideles ex gentibus conuersi: quibus nulla impo-
& 9. nebant ab apostolis onera, nisi ut abstinere à fornicatione ab idolothytis,
Gala. 2. à suffocato & sanguine: cum obseruatione preceptorum dei, quae cuique
Actu. 15. ad salutem semper fuit necessaria. Deinde hanc perfectionis disciplinam,
 in paupertate, castitate & obedientia tenendam; traduxit beatus
 Marcus euangelista (ut sequens latius explicabit ratio) ab illis pau-
 peribus Hierosolymitanis ad Alexandrinos, perfectiore adhuc sancti-
 tate & austeriore uiuendi genere: quam apud Hierosolymas habebat. Ab
 illis pro deinceps & eremitae celeberrimi atque frequentissimi in par-
 tibus Aegypti proflexerunt: & in diuersis mundi plagis religiones
 monasticae, magno cum salutis prouentu demum sunt deriuatae. Quo-
 rum omnium fons, origo & principium, fuit ipse dominus noster: primus religio-
 sae (quae ad perfectionem tendat) uitae institutor in euangelio, & inte-
 gerrimus obseruator. Haec omnia diffuse pertractat, & solidissime
 comprobatur testimonijs in loco prius citato, idem grauissimum author
 & alia longe perclariora. Quinimmo per totum nonnumquam illius operis titulum
 (qui ab octogesimo tertio cap. continet ad nonagesimum secundum usque
 caput praedit) omnes uiciles calumnias & contumelias contra religionem
 monasticam uibratas, fortissime retulit ac confutat. Et totus idem
 ille locus per decem extensus capitula: refutatae etiam Lutheranae impi-
 etati, hic contra religiones debacchatae: est maxime accommodus. Prae-
 terea circa ipsam primitiuae ecclesiae originem, fuit à beato Marco eu-
 gelista, instituta ecclesia apud Alexandriam Aegypti: apostolicae formae: à
Actu. 4. beato Luca in actibus apostolorum descriptae et modo adductae, conformis,
 magnaque affinitate respondens. Cuius, uiuendi normam ac ritum miris ex-
 tollit laudibus Philo Iudaeus: quemadmodum liquido constat ex ipsius
Philo, testimonio, per Eusebium Caesariensem in ecclesiasticae historiae libro
Eusebius secundo, capiteque decimo octauo ex libris eiusdem Philonis adducto.
 Vbi sanctae illius ecclesiae Alexandrinae mores et uictum describens: ab-
 dicationem facultatum suarum omnimodam, quam faciunt qui illius uitae con-
 sortio se addicunt, enarrat: sequestrationemque ipsorum à ceteris hominum con-
 uersatione. Deinde austeritatem uictus eorumdem, admirandam potius quam imitandam re-
 fert: continuatamque in multos dies sine cibi et potus sumptione ieiunia:
 perpetuam insuper à uino et carnibus abstinentiam; usumque folius aquae
 ad potum

ad potū, & panis cū sale uel hyssopo ad cibū. Demū illorū cæliba-
tū & expertē omnis maritalis cōgressus tū uirorū tū fœminarū pu-
dicitiam cōmemorat: & alia nonnulla, ad sanctæ illius congregati-
onis cōmendationē plurimū facientia. Quæ omnia: in prædicto
ecclesiasticæ historiæ loco, non minus eleganter q̄ copiose recitata
leguntur. Ecce in ipso legis euangelicæ uestibulo & exortu admi-
rabile uitæ genus: in segregatione à publica hoīm frequētia, in ie-
unijs & singulari uictus parsimonia, in cælibatu ac castimonia: p̄
simile omnino cœnobiticæ obseruatiōi, ut ad illius Alexandrinæ
institutiōis exemplū uideatur hæc monastica professio efforma-
ta. ¶ Deniq̄ beatus pater Dionysius Areopagita, circa nouē legis
exordiū insigni doctrina & uite sanctitate refulgens, apostolisq̄ cō-
tēporane⁹ (ut q̄ à sancto Paulo ap̄lo, ex tenebris gētilitatis ad uere
fidei lumē cōuersus fuerit: quēadmodū in primo libro diffusius est
declaratū) in libro suo de ecclesiastica hierarchia, capite sexto, disse-
rēs de initiandorū ordinē triade: primū eorū locū dicit obtinere mo-
nachos, his uerbis. Porro initiandorū omniū excellentior ac subli-
mior ordo, monachorū est sancta distinctio: expiatione omni, tota
uirtute atq̄ exactissima suarū operationū castitate, mūdada. omnis
item (quantū sibi licet inspicere) sacræ operationis spiritualiter spe-
culatrix & particeps facta: pontificūq̄ cōsummantibus uirtutibus
tradita. Et paucis interiectis: subtextit. Vnde sancti præceptores no-
stri, diuinis eos appellatiōibus sunt profecuti: partim therapeutas, id
est cultores, à synæro dei famulatu atq̄ cultu: partim monachos,
ab indiuidua & singulari uita, appellantes, ut quæ illos sanctis diui-
sibiliū cōplicationibus: in diuinā & deo gratā monadē perfectionē
q̄ promoueat. Hæc Dionysius. Deinde paulo post eodē loco my-
steriū monasticæ consummationis ex apostolico ritu tum obserua-
ri solitū, modūq̄ quo tūc fieri solebat monachalis professio, adape-
rit: & quid spiritualis intelligētiæ cōtineat tale mysteriū, præclare
ac late depromit. Ex quo loco manifestū sumit argumentū: mona-
chorū ordinē & statū, circa primordiū nouæ legis atq̄ apostolorū
tēpore fuisse, magnōq̄ in precio tum esse habitum. Idem etiā sacra-
tus pater Dionysius inter epistolas suas undecim, unam ordine
octauam scribit ad Demophilum monachum: plenā salutaris do-
ctrinæ, atq̄ ad māsuetudinē, benignitatē & humilitatē exēplo Iesu
Christi

XI.

Cap. 5.

Dionysius.

Christi

LIBER TERTIVS

Christi & sanctorum patrum, exhortatoriam. Ex qua liquidum est, ordinem monachorum fuisse iam institutum in exordio ecclesie: cuius ordinis professionem Demophilus ille suscepit. ¶ Postremum. Paulo post tempore apostolorum, cum adhuc fortissimorum Christi athletarum ac martyrum effunderetur sanguis, & deinde post consummata eorum certamina: mira sanctitate emicuerunt eremitae, mundi contemptores, relictis urbibus incolentes deserta, cavernas & speluncas. utpote sanctus Hilarion in Syria: cuius vitam admirabilem conscripsit beatus Hieronymus. Paulus primus eremita: Hieronymiano etiam eloquio illustratus & posteritati commendatus. Sanctus etiam Antonius, clarissimus Aegypti splendor: cuius acta, mores & felicem exitum scripsit Athanasius episcopus Alexandrinus, illi coetaneus. Praeterea Macharius, & alii innumeris contempto mundo angelicam in terris vitam agentes, quorum singulare sanctimoniam vitamque austeritatem, Heraclides Bithyniae episcopus literariis tradidit monumentis: in libro quem paradisum appellavit, & quorum etiam meminit Cassianus in suo libro de institutis monachorum, & de collationibus patrum. Hi autem omnes, monasticae vitae formam quamdam manifeste per se tulerunt & exploraverunt: in ipso mundi contemptu, austeritate vivendi, ieiuniis, abstinentiis, castitate & divitiarum abiectioe, ut ex eis videatur quodammodo, & secundo quidem loco, post Christi scilicet & apostolorum disciplinam (quae prima iecit coenobiticam vitae fundamenta in nova lege, ut dictum est) deducta monastica institutio: in communi societate in seque sub tectis degens & uicitans. Anachoriticam igitur severitatem atque asperitatem probans: non potest monasticam improbare, ut arborem ex ea radice consurgentem: & tanquam riuum ex illo lapido fonte profluentem.

Hilarion
Paulus eremita
Antonius.
Macharius
Heraclides
Cassianus

¶ Excellentiam sanctitatis & doctrinae eorum qui ordines monasticos instituerunt magnam arguere coenobiticam uitae dignitatem & perfectionem.

Cap. VI.

Solent quidem primi urbium conditores, splendore uirtutum suarum, rerumque gestarum gloriam magnam efferre conditis à se urbibus commendatione & laudem, ut tanto preclarior urbs aliqua habeat: quanto praestantior claritudine nominis fuerit, qui eam primus condidit. Haud aliter & extremae uitae sanctimonia illustrisque doctrina